

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 24.

V Ljubljani, 15. decembra 1887. l.

XXVII. leto.

„Učiteljski Tovarish“ — „Jezičniku“ o njegovi petindvajsetletnici.

(1862 — 1887.)

Ti delavnico v hiši moji
Imaš že petindvajset let,
Kar v nji si storil dôbi svoji,
Kakó ne znal bi tega svet?
Poslopje si obširno stésal,
V njem kipe naših móž izklésal,
S cvetovi njih vrlín
Okitil jim spomín.
In vsega tega truda
Jaz gledam prvi čuda!
Od tod se širi prvi glas
O delih Tvojih v trg in vas,
Da rod spozná očete,
Gojitelje prosvete!
Daj Bog, da krêpek slehern hip
Ustvarjaš nam še kip na kip,
Da s pridnostjo le sebi lastno
Zgradiš poslopje veličastno,
Kjer národ vrl
Na dede vrle bode zrl!
Tedaj pa on s čestjó in slavo
Ovenča tudi Tebi glavó,
A Ti si viješ sam spomín
Iz dúševnih vrlín! —

A. Funtek.

Vabilo na naročbo

za 1888. leto.

„Učiteljski Tovariš“ završuje z današnjim listom svoje **sedemindvajseto leto**. Ko smo pred sedemindvajsetimi leti osnovali naš prvi šolski list na Kranjskem, nismo se nadejali, da bomo ž njim čakali tolike starosti. To pa je bilo le zato mogoče, ker so nas domoljubni, zvesti prijatelji in vrli sotrudniki tako krepko in vztrajno podpirali. Mej najprvimi in največjimi našimi sotrudniki je gotovo na prvem mestu nas učeni in neutrujeni sodelavec, prečastiti gospod gimn. profesor in konz. svétnik **Josip Marn**, kateri danes sè svojim toliko zanimivim in plodovitim „Jezičnikom“ praznuje **petindvajsetletnico**, kajti l. 1862. je v „Tovarišu“ jel priobčevati svoje prezanimive „Pomenke o slovenskem pisanji“ s preblago namero: da bi sebi in svojim rojakom kolikor že pojasnil razne književne oblike slovenske, sem jel spisovati v „Učiteljskem Tovarišu“ o slovenskem pisanji v razgovorih ali pomenkih, ker je razlaganje katerekoli slovnice samo na sebi presuho in premalo mično. Morebiti koristijo ti pomenki sploh Slovincem. In tako je „žile odpiral globočine rudar, oziral se po zlatu“ naš „slovenski oratar“ tako neutrujeno in čvrsto, da je danes s prekrasnim blagom napolnil **petindvajseti letnik**. — „Učiteljski Tovariš“ je zeló ponosen, da toliko slavnega „Jezičnika“ sme imenovati sina svojega, in da mu danes kot plemenitemu doletniku spodobno čestita ter se mu za toliko velično in plodovito delovanje v imenu vseh zvestih „Tovariševih“ čitateljev najlepše, prisrčno zahvaljuje. Bog daj našemu slavnemu slavljenču še mnogo let srečo in trdno zdravje, nam in sploh národu slovenskemu pa še več takih plodovitih književnikov! —

„Učiteljski Tovariš“ se danes tudi še dalje zahvaljuje vsem drugim svojim blagim podpornikom in sotrudnikom, ki mu blagovoljno pripomorejo, da more — akoravno užé postaran — pa vendar še sè čilimi močmi delovati ter izvrševati svojo važno in težavno nalogo. „Učiteljski Tovariš“ bode po želji svojih zvestih sotrudnikov tudi še prihodnje leto izhajal ter zvesto delal na korist in slavo slovenskemu šolstvu in učiteljstvu ter sploh na blagor národu slovenskemu. Zatorej prosimo: Kdor je z nami, naj tudi dela z nami — po starem našem géslu: „Vse za vero, dom in cesarja!“

„Učiteljski Tovariš“ stoji

za vse leto 3 gld.

za pol leta pa 1 gld. 50 kr.

Spise in dopise prosi in vzprejema uredništvo, naročnino in sploh vse opravilne naročbe pa založništvo.

Najuljudneje tedaj prosimo, da bi nas slavno učiteljstvo in sploh slovenski rodoljubi izdatno podpirali bodisi z naročili, bodisi z duševnimi prispevki. Tiste p. n. g. g. naročnike, ki so še kaj naročnine dolžni, pa tudi uljudno prosimo, da bi zdaj v novem letu ta dolg blagovolili poravnati pri založništvu.

Uredništvo.

Založništvo.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

III. *)

Šola vzprejema otroke raznih individualnosti; zato je ona pravi odsev vseh teh raznoličnosti. Notranjost otroška se izrazuje v njegovih duševnih ali telesnih pojavih, šolsko stanje pa obseza vse te pojave vkupe. Zato je vsaka šola poseben individuum, ki se izražuje z vkupno vsoto vseh individualnosti. Kakor biva v otroku več ali manj določena individualnost, v isti meri je potem šola več ali manj ostro izražena osebnost. Zato tudi ni najti dveh šol, ki bi bili individualno jednaki; vsaka ima nekaj zase, kar jo razlikuje od drugih; vsaka ima svojo individualnost. Iz tega pa sledí, da se ne morejo vse šole ocenjevati po istem pravilu, niti se ne more prava ocena izreči v teku kratke dóbe. Ako potrebujemo že pri pojedinci dokaj časa, da si ustvarimo pravo sliko o njegovi notranjosti, tem težje je to pri množici individualnih bitij. Zategadelj more pravo sliko o šoli podati le učitelj sam, kateremu so znane vse okolnosti, ki izpreminjajo značaj njegove šole.

Glavna podloga individualnosti je različna nadarjenost otroška. Da imajo otroci različne prirodne darove, o tem pač ni dvoma. Ti darovi se le polagoma razvijajo. „Priroda nič ne prebiti, ampak polagoma napreduje“. (Komenski). Merodajno je tudi telesno svojstvo, kajti „v zdravem telesu biva zdrava duša“. Pa tudi starost, spol, zdravje, bolezen, prirodno svojstvo srca, temperament itd. mogočno vplivajo na individualnost otroško.

Kar se tiče različne nadarjenosti otroške, tedaj je največ otrók srednje nadarjenih, vender s posebnim individualnim značajem; od teh so potem razne stopinje na zgoraj in na spodaj. Ker se pri prevelikem številu otrók v šoli niti na te srednje individualnosti ni mogoče v polni meri ozirati, zato storí učitelj prav, ako smatra take učence za jednakopravne in se le pri posebnih prilikah oddalja od vkupnega pravila. Jedino pravo postopanje je torej ono, pri katerem se najbolj oziramo na srednje učence, a pri tem ne zanemarjamo niti slabjših niti boljših. Da izpozna učitelj take srednje učence, treba mu je odločiti boljše in slabše. Najboljše je kmalu izpoznati, ker se odlikujejo pri ustnem in pismenem pouku. Njih živelj je samodelavnost, zato so marljivi delavci, vrhu tega so previdni, redni in točni. Nauk jim ne dela mnogo preglavice, vsega se lahko in hitro naučé. Pač pa so živahni. Ta živahnost se razodeva v neprestanem dejanji, ali v tihem zamišljenji, v tihem in sanjarskem bitji. Učitelju so taki učenci mili, ker mu točno odgovarjajo na razna vprašanja. Vrhu tega ljubijo red, snažnost in sploh vse, kar ugaja blagoglasju in skladnosti. Njih pojmovitost je jako razvita, zato morejo učno

*) V številki 23. „Učit. Tov.“ s 1. decembra t. l. ima stati II. namestu I.

tvarino sami urediti in jo v sklad dovesti z drugimi vednostimi, katerih so se že naučili. Ves šolski pouk jim mnogotero koristi, ker uporabljajo prejete nauke notranje in vnanje. Samoteženje takih otrok je v natančnem razmerju z njihovo duševno nadarjenostjo. Zato vidimo, da je pri njih nagib k pojavu tem večji, čim večja je njih duševna vzmožnost. Temu se ni čuditi, ker ima človeški duh to težnjo, da hoče svoje sile uporabljati navzven. Karkoli je Stvarnik položil človeku v dušo, vse si išče izhoda, da tako povečuje v svojih dobrih pojavih veliko prednost človeško pred drugimi bitji. Take otroke je težavno prav vzgojevati. Eni težé po neprestanem opraviilu, tega pa jim ni lahko dati v zadostni meri. Vrhu tega je jako težko, samočustvo vedno tako voditi, da ustreza vsem npravstvenim idejam. Tako samočustvo se kaj rado izprevrže v častiljubje, katero je le tedaj na pravem mestu, ako služi samodelavnosti. Razen najboljših učencev je treba od srednjih ločiti nenadarjene ali slabo nadarjene učence. Tudi tacih se ne manjka, in le-ti morejo najbolj ovirati uspešno poučevanje. To so duševno ubogi, malosrčni, potrpežljivi učenci, ki ne težé po nikaki samodelavnosti. Krog njihovih misli je ozek, a še v tem krogu se ne morejo povsem samohôtno gibati. Take je sicer najlažje voditi, toda to vodstvo jim je bolj v nadlego, nego v okrepo. Misli so jim mračne, in ne morejo jih pripenjati na določene nove misli. Česar so se naučili, to zmedejo ali ne obdržé trdno in trajno. Ker ne pojmiyo natanko, zato so tudi njih odgovori površni ali nedostatni; priučenega pa kar ne morejo uporabiti kot vodilo svojemu nadaljnemu ravnanju. Nekaterim tacih učencev se počasno snujejo misli, zato ne morejo gladko in urno misliti. Večkrat si poskušajo pomagati s tem, da iščejo sredstev in zbirajo različne posamezne znake, da bi si iz njih ustvarili celoto. Pa če si tudi domislijo raznih pomagal, to ne koristi mnogo njihovemu pojmovanju, ker so taki domisleki navadno neurejeni in brez pravega okusa.

Ako skuša učitelj slabim glavam pomoči z vmesnimi vprašanji, zbegajo se in spravijo v zadrego, iz katere se mislijo rešiti z izgovorom, da ne vedó ali ne razumijo vprašanja.

Semkaj gredó tudi taki učenci, ki imajo sicer malo misli, toda mnogokrat se jim vender le posreči reprodukcija, akoravno ne v širjem krogu. Marsikateri učenec se silno trudi, da bi se naučil učne tvarine. Ako se mu to posreči, zgodilo se je mehanično, in tako učenje nima niti prave npravstvene vrednosti, niti se ne more koristno uporabljati kot sredstvo umstveni obrazovanosti. Kar si zapomnijo z veliko muko, to je večkrat napačno in škoduje njihovemu razsodku. Ko uvidijo, da so njih sodi krivi in da se z razodevanjem svojih misli smešijo pred součenci, upade jim sprva srce in postanejo bojzljivi. Pozneje se privadijo tudi takemu stanju in postanejo svojeglavni ali trmasti. Pri takem otroku je potem marsikatero prigovarjanje brezuspešno; mogoče jih je sicer voditi, toda temu vodstvu se uklanjajo z največjo nejevoljo. Učitelju je treba s takimi otroci zeló previdno postopati, da se zlo ne povekša. Opazovati se mora njih duševno stanje, da se prepriča, katera duševna stran je še pristopna njihovemu vplivu. Marsikdaj je takovo stanje izvor napačne vzgoje in napačnega pouka v njih prvi mladosti in to več ali manj pod vplivom individualnosti. Včasih pa so te napake nastale iz individualnosti same. Take napake se navadno menjajo s starostjo in postanejo večje ali manjše; zato je treba nanje primerno pozornim biti.

Enakopravnost v šoli.

Toliko in toliko se dandanašnji govori in piše o enakopravnosti in le o enakopravnosti — jezikovni, národni. Da bi se tudi mi lotili metati enakopravni bob v steno,

ne mislim. Ume se užé tako in tako samo ob sebi: učitelj bodi národen. Kako čudno, nenaravno bi tudi bilo, ako bi človek ne spoštoval lastnega gnezda, lastne sklede. Torej: „Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan“. V tem smislu národen bodi učitelj slovenski.

Ni treba, da bi se ljudskih šol učitelj boril v učilnici za jezikovno ravnopravnost, barem pri nas so — Bogu hvala — take razmere, da ni treba tega. Ali dostikrat se mora učitelj boriti v učilnici in zunaj nje za neko drugo enakopravnost, to je, za enakopravnost bogatih in ubogih roditeljev dece do zakonov šolskega reda in discipline. Res, da spada imenovana ravnopravnost mej prva osnovna pravila didaktike, vender smelo trdim, da se malo koje pravilo tako težko v prakso uvaja — osobito na deželi — kot baš to.

Dovel me je do tega prav čuden dogodek, ne čuden radi svoje originalne resnice, temveč čuden se mi je dozdeval radi tega, ker si v prvih časih svoje male prakse nisem nikdar domišljjal, da je to sploh mogoče. Ali kaj ni vse mogoče na širnem svetu?

Šel sem svoje dni k prijatelju, znancu, tovarišu. Govorila sva o šolskih stvareh in razmerah ondotnega kraja. Pravil mi je zaupljivo in s krvavečim srcem oni dogodek, ki ga tû blagovoljnim čitateljem in čitateljicam objavljam od besede do besede:

„Bilo je tretji dan“, pravi prijatelj, „kar sem nastopil učiteljsko mesto in službo v vasi B . . . Kraj ti je znan, prebivalci tudi; le to ti moram še opomniti, da je v vasi kapital dokaj neenako razdeljen. To pa veš, da tudi pri nas na Notranjskem rad rožljá z deseticami, kdor je le ima? Deca takih roditeljev mora biti, da kako, tudi odlikana. Bog ne daj, da bi kakega otroka v šoli kaznjeval. Z vso prijaznostjo so s teboj roditelji pri konci. Ali jaz, revež, podkovan sè samimi novimi cveki suhe teorije, mislim sem, da je vse, povsod in vedno tako gladko, kakor na papirji. Zadel sem kmalu v pravcato sršenje gnezdo. Nekega dne rečem v šoli, videč da se učenec J. igra še po drugem opominu: Stoj! — Pomisli, kar vse je strmelo. Vsa šola gledala je osuplo zdaj njega, zdaj mene. Drugi dan sem učinil isto z neko deklico tudi z omenjenih krogov z ravno takim, če ne še večim vtisom. Prijaznost omenjenih roditeljev manjšalo se je do mene od dne do dne. In ko so bili nekoji one dece, ki se je zmatrala v šoli (seveda le po roditeljih, sama ne) za nekov „majorum gentium“ celo po šoli pridržani v učilnici, tedaj sem pa čutil, da se usipljejo na me vse mogoče nevihte liki oni pot, ko „vse moči narave se tepó, da majô zemljo in nebô“. Kar v hipu izgubil sem vso naklonjenost. Ali da bi bilo še pri tem ostalo — —“.

Za jedno spomnila sva se s prijateljem besed nekedanjega nama učitelja v pedagogiki mnogo zaslužnega gosp. viteza Revelante-ja, ki nam je dejal: „Meine Herren, die Armen, die muss der Lehrer noch mehr lieben“.

Kako prav si mislil, blagi starček! Vedel si, da premaguje povsod po svetu — mamon, krivični mamon. Zato si pa rekel to. Ako bi učitelj prav hotel biti vsem pravičen sodnik, ne more, ker se nagiblje vedno raje k mamonu. Da bode pa vender enaka pravica vsem, rekel si: „Ubožce morate še bolj ljubiti“.

Enakopravnost v šoli je zavest učiteljeva in vkupna zavest učencev njegovih, da so discipline zakoni za vse enaki in kazni za prelomljenje za vse ista. Ta zavest je na polji vzgoje ona redka cvetica, ki kaže otroku, da so po Božji podobi ustvarjene stvari vsi ljudje. Kakor so ljudje pred Bogom vsi enaki, tako mora biti i vsak posamičen človek, bodi imovit ali ubog, gledé nasledkov radi pregrešenja zoper postave enak. Ali da ne bodo ti principi samo na papirji, mora učitelj vsak pregrešek, naj bo pri učencu bogatih ali ubogih starišev, obravnavati enakomerno, tako, da učenci vidijo, da so pred postavo vsi enaki.

To je pa tudi edini naravni način, po katerem bi se morali ravnati.

Ni pa ta pot najlažja pri poučevanju in vzgoji. Učitelj zadene na ogromne neprilike in sicer z onim elementom, ki bi moral biti njemu desna roka — naime roditelji. Ti v takih slučajih še najraje podirajo potem to, kar je učitelj sezidal v potu svojega obraza, ker jim radi omenjene zadeve ni po volji.

Kake nastopke ima na to takov pouk in vzgoja, ni si jih mogoče v prvi mah niti misliti vseh in takovih, kakeršni so v istini. Taki otroci nočejo slušati učitelja, poprime se jih bolezen, ki žuga baš dandanašnji podreti marsikatere pedagogiške osnovne resnice in to je arenitentnost. Dalje taki otroci ne poslušajo učiteljevega pouka, ker so jih doma roditelji tako nagovorili.

In za življenje, kakí so posledki neravnopravnosti v šoli? Pomisli samo, dragi čitatelj, propad, silno brezdno, ki zijá mej: vsi smo ljudje — in — jaz sem ta in ta, od tukaj in tukaj, tak in tak. Katera vrsta je koristnejša človeški družbi, katera pa misli samo na lastni „ego“ in „ego sum . . .“, to je razvidno. V taki deci razvija se in bují preveč samoljubje in častiželjnost. Teh čutov pa, kakor znano, ni treba buditi, temveč samo oprezno čuvati, da ne zdvijata.

Nikar naj kdo ne misli, da bi z gojenjem stroge enakopravnosti vzgajali kake socialiste, nihiliste, anarhiste itd., kakor slóve vsa ona sodrga; ne, nikakor ne. Človek, ki se je od mladih nog naučil spoštovati postavo, spoštoval jo bode i pozneje. Ali kdor se je uže za mladih dni učil povzdigovati se nad druge, repenčil se bode tudi v poznejih letih.

Le v očeh učiteljevih in discipline zakonih so učenci vsi enaki in tudi morajo biti. S tem se gojí sočutje do bližnjega, spoštovanje do viših stanov in oblasti in čislanje zakona kot onega pomočka, s kojim se obdržuje vesoljni red in mir.

Učitelj pridobí s tem v šoli: ljubezen in zaupanje svojih učencev, ker le tem načinom mogoče je obistiniti didaktiški izrek: učitelj bode pravičen!

Le s tako pravo vzgojo pripravlja se človek za javno življenje, kajti državni zakonik ne pozná nikakega „ego“, pač pa le pregrešek in kazen. Kakor se otrok v mladosti ne bo učil poslušnim biti, tako je malo upanja, da se pozneje privadi temu, česar se je v mladosti najbolj otrešal. „Kamor se nagne drevesce, tja raste drevo“.

S tem, da se gojí v šoli strogo ravnopravnost, postane šola prava, velika družina. Deca se bode mejsobno spoštovala in ljubila, dobro vedê, da so pri učitelju vsi enaki, bode v kazni ali hvali. Učitelj — vzgojitelj pa bode liki rodbinski oče svojim otrokom izobraževal ne le um, temveč tudi srce. Srce poverjene mu dece pa dobí učitelj le z ljubeznijo, in ljubezen le s pravičnostjo, ki je merjena povsod z isto mero in istim merilom.

Ivo od Nanosa.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

Franjo Ser. Cimperman r. 3. sept. 1852 v Ljubljani, učil se izvrstno v mestni glavni šoli pri sv. Jakobu, potem v gimnaziji, u. v osmi šoli 30. maj. 1873. Povepati in pesmice svoje priobčevati jel je hkrati po treh časnikih:

a) Po Danici l. 1869: Naša prava domovina. Spoštuj starost. Jutranja molitev. V Te zaupam, o Gospod! — L. 1870: Razodenje v natori. Prepozne solze. O novem slovesnem posvečevanju Marijnega spominka pri sv. Jakobu v Ljubljani (14 osmerovrstičnih

kitic). Pij IX jetnik. — L. 1871: Duhovne pesmi: 1. Sveta maša. 2. Pred svetim obhajilom. 3. Po svetem obhajilu. 4. Sveto Rešnje Telo I. 5. Sveto Rešnje Telo II. 6. Pomagaj nam, Marija ti! 7. Sklep.

b) Po Učit. Tovaršu l. 1869: Zastavica I. Kriva jablana. Solnčnica in germ. Sonet — Ko jezno pribučí vihar nemili. Kranjska dežela. — L. 1870: Nravno računstvo, poslovenil Fr. Cimperman. Mladini. Tožeča tica. Sonet — Pobeli s cvetjem se drevó spomladi. Sonet — Zgodí se, da oblačen dan napoči. Zastavica II. Starec pod drevesom. Na gori. — L. 1871: Tovaršem o novem letu. Mati in sin. Lastni prid. Kaplja.

c) Po Besedniku l. 1869: Razvaline. Na polji. V žalosti. Zima. — L. 1870: Opomin k petju. Gorska cvetica. Slavec in vrabec. Na sprehodu 1: Škerjanec, kaj bežiš iz trave. 2: Le ziblji metulj se od cveta na cvet. Kuri. Zajec. Moč domovinske ljubezni. Pesnikova molitev. Povelje. Po nesreči. Jezna sreča. Za goro. — L. 1871: Najdena sreča. Sonet — Pozdravljen serčno bodi hrib zeleni. Pomladni dan. Cesar Franc Jožef rešitelj. Veverici. Nebó oblačno se razjasni. Ščuka. V spomin Antona Umeka. Slovó od jeseni. — L. 1872 z lastnim znamenjem * * *: Venec domačih rož: Na poti 1. Le čez ramo torbo spet. 2. Z Bogom oče, z Bogom mati. 3. Kedaj pa verneš se moj sin. 4. Na pot prijazno solnce sije. 5. Po poti hodim tih in sam. 6. Moj prijatelj! lepo hvalo. 7. Srečna, lepa ti dolina. 8. Roža, roža mlada ti. 9. Bog vam verni, dragi moj. 10. Bog sprimi te, studenec živi. 11. Pozdravljam serčno te jezéro. 12. Oj dete, dete kam bežiš. 13. Oj mlinar, mladi mlinar ti. — Slike: 1. Življenje naše je kakor nebó. 2. Kakó si krasno ti nebó. 3. Gledi, cvet derži se cveta. — Majnikova pesem. Sinoči in denes (cf. Mati in sin. Uč. Tov. 1871). — O basni 1—8. — O volku 1—3. Medved in volk. Kos. Ščinkovec in slavec. Sternad. Penici. 1. 2. — L. 1873: Noč in dan. Sorodnost.

d) Novice l. 1871: Ljubav do doma. — To so pesmi, ktere je France Ser. Cimperman, kolikor jaz vem, sam priobčil in o katerih smem reči to, kar sem pisal o poezijah A. Umeka Okiškega, ki je bil ranjkemu vzor. Kar je Umek storil Janežiču, to je Fr. Cimperman storil Okiškemu, poklonivši mu pesem „V spomin Antona Umeka“ (Besednik 1871 l. 15; cf. Jezičnik XIII. 1875 str. 45), ktera popolnoma kaže njegovo preblago srcé. — Po smrti njegovi so prišle na svetlo :

e) Pesni. Zložil Franjo Ser. Cimperman, urédil in izdal Jos. Cimperman. V Ljubljani 1874. 8. 274. Nat. Nar. tiskarna. Zal. Jos. Cimperman. — Kaj o tej izdaji mislim jaz, povedal sem v „Slovcu“ 1874 št. 68; povedal je sodbo svojo tudi J. Pajk dokaj umevno v „Zori“ 1874 str. 273—279. Glej Danic. 1873 str. 190.—196. — Ker so v omenjeni izdaji izpuščene vse njegove duhovne pesmi, kar jih je priobčil po Danici, naj se tukaj pokažejo vsaj nektere na primer :

Naša prava domovina.

<p>1. Kjer sveti čeda solnc se brez števila
In širi neizmerna se višina;
Tam našla lék bo vsaka bolečina,
Tam žalost bode v slast se spremenila.</p> <p>3. Kakó po domu tem sercé zdihuje!
„Ta kraj je naša domovina prava“,
Kjer s čedo zvoljenih sam Bog kraljuje.</p> | <p>2. Tam bode naša sreča se rodila,
Kjer zlost nobena ne kali spomina;
Sej tam kraljestvo Božjega je Sina,
Ki milost je njegova svet rešila.</p> <p>4. Tam bomo greha in skušnjave prosti,
Terpina čaka tamkaj večna slava,
Ki tù voljno prenaša vse britkosti.</p> |
|--|--|

Razodenje v natori.

Ver sit homini magister.

1. Serce se dviguje mi v persih tesnih,
Novo se življenje mu spet odpira,
Pod nebó zdaj vabi me rajska pómlad
Vživat veselje.
3. Zemlja ni več zemlja ko prej je bila,
Spremenila v raj se je pozemeljski;
Veličastne so pred menoj natore
Bukve odperte.
5. Čerke vse stvarí so mi in prizori,
Ki beró očí jih pazljive moje,
Ves zavzet stermím nad modrostjo sveto,
Ki je v stvarjenji.
7. Tù spoznavam, kaj je modrost človeška,
Kaj umetnost, ki jo imá vsa zemlja,
Vidim, da vse proti modrosti večni
Dim je v višavi.
9. Kar rastlina je brez dežjà in rose
In brez žarkov solnčnih, gorkote, luči,
To si človek, ak' ti pomoč ne pride
Iznad višave.
11. Kdor se kot čebela in mravlja trudi,
Ne obupa, če se potí mu čelo,
Vse izveršil z vspehom bo dobrim, srečno
Našel zaklade.
13. Blagor mu, ki hrani si čisto serce,
Veči to zaklad je ko kupi zlata,
Brez primere je srečen, ker njegova
Last so nebesa.
15. To budí me, da iz sercá povzdignem
Glas svoj in pridružim se pevcem drobnim,
Ž njimi združen Večnemu pojem hvalo
V pesmi doneči.
2. Rad pustím zidove in temne misli,
Grem na prosto, gledam, poslušam, čutim,
Kaj godí nad mano se in krog mene
In premišljujem.
4. Iz njih berem večno modrost, mogočnost,
Njega, ki je neobsegljiv in večén;
Zemlja in nebó so mi priče glasne
Slave Njegove.
6. In iz njih učim za življenje kratko
Zlatih se vodil in naukov modrih,
Ktere je zapisal neskončni Stvarnik
Vsemu človeštvu.
8. Ako bilko v travi pogledam skrito,
Ali zrèm drevó tam najviše v gozdu,
Vse mi kaže: Človek hrepèni kvišku
Kakor rastlina.
10. Gledam mravljo, ki se ves dan ukvarja,
Ali na cvet od cveta letečo čbelo,
Spet mi pravi: Človek delaj marljivo
V svojem življenji.
12. Ako gledam v sinje vodé zercalo,
Ki je čista kakor kristal in svitla,
Spet učí me: Človek ohrani čisto
Serce in dušo.
14. Krog sebe poslušam krilatih pevcev
Zbor glasan, njegovo me vnema petje,
Harmonija sladka mi vliva v serce
Rajsko veselje.
16. Slabe vém besede so, v ktere vlivam
Sveta čustva, ki jih gojí mi serce;
Vendar, Večni! sprejmi zahvalo mojo
V pesmi ponižni.

17. Hvalo in čast pojem s stvarmí Ti vsimi
Za nauke, ki razodel si jih mi
Vsem stvarjenji, molim, častim Te v prahu;
Ozri se na - me!

(Danica 1870 I. 21.)

Sklep.

1. Življenje jaz naj zaigral bi svoje
In večno srečo dal za pest prahú?
O svét, ne maram za sladkosti tvoje,
Ki smertni strup v podobi so medú!
3. Posvetni hrup nikakor me ne moti,
Zastonj mi meče ladijo vihár!
Obup in strah se nikdar me ne loti,
Doklèr mi sije svete vere žar.
2. Moj duh visoko k nébu se dviguje
In prazno mi je slepih želj sercé,
Po sreči zémeljski ne vezdihuje,
Ki nič ni kakor skrito le gorjé.
4. Naj svet vesvolnji se okrog potresa,
Naj iz oserčja zemlje vró moči,
Naj svoje luči zatemné nebesa:
Udan Gospodu bodem žive dni.

(Danica 1871 I. 26.)

Kaj uči estetika.*)

Estetika ali vednost o lepoti razklada pojem, zakone in razne pojave ali oblike lepega. Razpada v dva dela: 1. v pravi nauk o lepem. 2. v nauk o umetnosti, t. j. nauk, ki uči človeka, kako naj sam nekterim primernim zunanjim stvarjem daja lepo obliko, ali kako naj lepoto izražuje v nekterih svojih delih. Drugi del razpada zopet v splošni del, t. j. v nauk o vseh umetnostih in v posebni del t. j. v nauk o posameznih umetnostih.

I. Kaj je lepo? To razložiti je zelo težavno in modroslovci se ne ujemajo v razlaganji. Pa če se tudi ne ujemajo, nas to ne sme motiti, kajti prav lahko je, da se to sploh razložiti ne da. Vsak pojem se ne da razložiti: Kdor ni videl nikdar rudeče barve, temu bi nihče ne mogel dopovedati. In tako pač moramo reči: kdor ni občutil nikdar, kaj da napravi v našem srcu prijetno čustvo lepote, temu ni mogoče dopovedati tega. Kaj drugega pa je, ako vprašamo: kdaj napravi kaka oblika na naše srce prijeten vtis? To vprašanje je lažje, in odgovor dobimo lahko po dveh potih. Moremo namreč vse lepe predmete med seboj primerjati, da spoznamo, kaj imajo vsi občnega, v katerih znakih se ujemajo. O tistih znakih moramo trditi, da so pravi vzrok lepote. Na ta način razlagajo lepoto in njene pojave realisti ali empiristi. Dá se pa lepota razlagati iz višega načela in sicer s pametjo. Po tem načelu pravimo: Vse stvari izhajajo iz neskončnega božjega razuma. Vstvarjene so pa po večnih vzorih ali idejah. Ideje so neskončno popolne, kakor Bog sam: vstvarjene reči pa so bolj ali manj popolne, kolikor bolj so podobne idejam. Ker so vse reči vstvarjene, ne morejo nikdar prav popolne biti. Ona stvar je objektivno lepa, ki se ujema v svoji obliki z idejo božjo. Za nas lepa je (t. j. v nas vzbuja lepočutje) ona ideja, ki se ujema z našo idejo popolnosti. Na ta način nekako razlagajo lepoto idealisti.

Da je kaka oblika lepa, biti mora med posameznimi deli neka razmera, katero moremo precej natančno določiti. To medsebojno razmero raznih delov imenujemo soglasje, ujemanje ali harmonijo; smeli bi jo imenovati red. Soglasje in red je tam, kjer je mnogo stvari primerno združenih v enojno celoto. Estetika se peča zelo s tem soglasjem in z zakoni, ki veljajo za soglasje. Ker je to soglasje različno, imamo tudi več vrst lepote. Posebne vrste n. pr. so: veličastno, mično, milo, komično itd. Te vrste mora estetika popisati in razlagati po enem načelu. V večih vrstah dajo se ločiti tudi manjše vrste.

Lepe stvari se nahajajo v naravi in sicer v vseh delih narave. Bodisi da se oziramo na visoke gore, ali na širno morje, ali v jasno nebo — —; povsod javlja se nam naravna lepota. Javlja se nam tudi v manjših stvareh: naj manjše kristalno zrnce je polno lepote in zanimivosti. — Kako veliko lepih oblik nahajamo v rastlinstvu, bodisi v veliki meri na polji, v logih in vrtih, ali v mali meri na posameznih rastlinah in njihovih delih! — Drugačne oblike kaže nam živalstvo, ker živali se tudi gibajo. Da je človek najviše bitje tudi gledé svoje telesne oblike, treba je komaj opomniti.

Ker so že posamezne stvari, na katerih se javlja lepota, tako mnogovrstne, kako neštivilni pojavi nastanejo v raznih skupinah, v katerih je združenih mnogo stvari! Torej se lahko reče, da je kraljestvo lepote neizmerno.

II. Človek je mali svet, mikrokosmos. V njegovi duši se zrcali vse, kar dosega s svojimi čutili. Odsevajo zlasti lepe oblike v njegovi duši, v njegovem čustvu, ker imajo do njega posebno moč. Zato je človeku prirojeno, da skuša tudi v svojem delovanju ravnati se po ideji lepote. In ne samo to: on more različno posnemati zunanje oblike v

*) Iz Matičine knjige: „Vvod v modroslovje“. Spisal France Lampe, doktor bogoslovja in modroslovja, profesor bogoslovja. Ured.

svojih delih in izdelkih. Ker ima lepota sama na sebi za človeka veliko vrednost, zato je posebna vrsta človeškega delovanja, ki se peča z lepimi izdelki. To delovanje je umetnost.

Estetika mora razkazati, kaj je bistvo umetnosti in zlasti, kakšna je razmera med umetnostjo in naravo, ali med umetnimi izdelki in naravnimi stvarmi. Kaže, ali naj umetnik naravo samó posnema, ali jo sme nekoliko pozdigovati, ali jo sme spreminjati. Pokazati mora, ktere moči ali zmožnosti da ima umetnik za umetno delovanje in katero zmožnost da mora posebno gojiti za svoj namen. Najbolj važno je, da zna prav soditi o tem, kar je lepo in o nasprotnem, ki ni lepo. Dober umetnik ima dober ukus ali zmožnost za razsojevanje umetniških del. Poleg tega mora še paziti na prav veliko strani, da je res pravo soglasje v posameznih delih, da nobeden ne moti drugih.

b.) Ker se lepota izraža lahko z različnimi sredstvi, zato je tudi več umetnosti.

1.) Ker se v stavbah lahko izraža viša ideja, n. pr. verska ideja, morejo stavbe biti lepe in stavbarstvo prava umetnost. Ta umetnost kaže najraje in najbolj veličastno, včasih pa tudi mično. 2.) Oblike človeškega telesa in tudi drugih stvari dajo se posebno natančno izražati na kipih, ki se izdolbejo, izrezljajo v razni velikosti in raznih razmerah. Narava sama je učila človeka delati kipe, zato se je kiparstvo že zgodaj razvilo in dospelo do visoke stopinje popolnosti. 3.) Tudi slikarstvo se je z risarstvom razvijalo zgodaj, ker mu je narava kazala pot; do popolnosti razvilo se je slikarstvo le v oni dobi, ko so cvele druge umetnije. Slikarstvo deluje s črtami in barvami. Ker so pomočki te umetnosti drugačni, kakor pri kiparstvu, zato je glavna moč slikarstva na oni strani vidnih predmetov, ki se dajo izražati z barvami. 4.) Glasba deluje z glasovi. Njena moč je v harmoniji glasov. Kraljestvo glasov je zelo obširno, zato je glasba obširna umetnost. Deluje pa v ta namen, da vzbuja prijetna, a tudi veličastna čustva. 5.) Govorništvo je umetnost, v kateri naznanjamo notranja čustva, misli in želje z živo besedo drugim ljudem. Glavni pomoček tej umetnosti je govor ali živa beseda; namen tej umetnosti je, da vzbujamo v drugih enake misli in želje. Ker se kažejo v govorništvu vsi znaki, ki jih ima umetnost, smemo imenovati govorništvo pravo umetnost. 6.) Zlasti pa moramo svoja čustva naznanjati v besedah tako, da zajemamo pripomočke iz svoje domišljije, da potem z vezano ali vsaj vzvišeno besedo budimo domišljijo drugih in v tej domišljiji vstvarjamo enake predmete ali podobe in vzbujamo čustva, kakor jih imamo sami. Kdor tako rabi besedo, je pesnik. Pesništvo je najbolj obširna in največstranska umetnost, tudi se dá združiti z glasbo in govorništvom. Med govorništvom v širjem pomenu in med pesništvom ni lahko ločiti mej. Delogokrog pesništva je tako obširen, kakor daleč sega moč govora.

Ako hočemo določiti število umetnosti, ne moremo se sklicevati na soglasno mnjenje vseh modroslovcev. Eni naštevajo jih več, drugi manj. Govorništva ne sprejemajo vsi med druge umetnosti. Vendar pa bistveni nazori niso različni.

Ni težko spoznati iz našega kratkega pregleda, da je estetika na polji modroslovnem kakor cetoča livada na širni planjavi. Med tem ko mora v drugih modroslovnih delih truditi se z vso močjo naš um, opira se estetika na zdravo čustvo. Dvoje nevarnosti namreč se je treba ogibati v estetiki: da se ne zakopljemo v kak enostransko modroslovni nauk in po tistem nauku — kakor po kopitu — ne razpravljamo cele estetike. Tako ravnanje mnogokrat silo dela posamnim pojavom. Napačno pa bi tudi bilo, ako bi se kdo kar nič ne oziral na načela in nauke zdravega modroslovja ali zdravega uma ter dal voditi se svojim čustvom. Po tej poti se nikdar ne pride do vednosti. Čustva se spreminjajo, načela resnice so pa vedno ista. Reči moramo, da po zadnjem načinu se dela več greha v estetiki, kakor po prvi. Zlasti to je obžalovati treba, da se ima vsakdo za vodnika v estetičnih vprašanjih, kdor ima le količkaj spretno pero in le nekoliko razločuje grdo od lepega.

Glavna naloga prihodnjim pisateljem estetike je, da jo spravijo v soglasje z nravnimi pravili. Kar ni dobro, tudi ni lepo. Senzualizem je hotel osvoboditi umetnost in estetiko od oblasti

nravnih zakonov. A to je v veliko škodo umetnosti in nravnosti. Gotovo je tudi znamenje slabega nravnega čustva, ako se kdo more radovati nad slabim, hudim djanjem ali nad pregreho.

Dež in sneg.

(K naravoznanstvenemu pouku v ponavljalni šoli.*)

Dež se nareja, ako se vodni mehurčki v megli čedalje bolje zgostujejo, ali pa, ako se megla čedalje bolj razhladuje in se soparji neprenehoma razstavljajo ter se potem drug drugemu približevajo, drug drugega požirajo in tako kapljice delajo, — ali pa, ako jih veter naglo požene na kak napotek. Tako nastanejo včasih posebno gorjancem zelo nevarne plohe.

Deževne kapljice so včasih le majhne, padáje vendar se povekševajo, ker zrak razhladujejo in njegovo vodo na-se vlečejo.

Množina dežja se ravna po času, v katerem se nareja in po kraji, v katerem dežuje. Navadno je množina v enem letu padlega dežja tem večja, kolikor večja je srednja toplota skozi leto bila, ali kolikor več se je soparjev narejalo. Visoki kraji imajo sicer več dežja, kakor zdolej, ker mrzle deževke padáje nove vodne mehurčke požirajo in se tako naraščajo. Razun tega se ravna množina večletnega dežja tudi po legi gorá, po vetrovih, kateri zračje z razno toploto mešajo in po drugih okoliščinah. Se vé da mora na tistem kraji brega, ki ga deževni oblaki najpred dosežejo, več dežja pasti, nego na tistem, nad katerim deževni oblaki še plavajo, ko so užé vodnega zapopadka nekaj oddali. Deževni oblaki pridejo največ od juga ali pa zahoda. Tudi po različnih mesecih in letnih časih je v raznih krajih množina dežja ravno razdeljena. V vročem pasu začénja deževati, ko solnce najvišje stoji; ko pa je nekoliko časa vedno deževalo, sledí potem stanovitno lepo vreme. Dalje od vročega pasú je dež vedno bolj in bolj razdeljen na celo leto, vendar pa tako, da sta v letu dva deževna časa, katera sta dalje od vročega pasú vedno drug drugemu bližje, dokler se ne zjedinita. Po tem zjedinenjenju je dež užé na vse čase leta primerno razdeljen.

Množina padlega dežja se meri s posebno posodo, v katero se dež vjema in meri; pravi se tej posodi dežomer (ombrometer).

Kar se deževnice tiče, je ona meseca marcija in aprila posebno čista, ker je tedàj le malo gorkote v zraku in zaradi tega še soparji nič ptujega nimajo v sebi. Po toplih letnih dnevih ima deževnica mnogo ptujega v sebi, kakor, recimo: solčni prah, katerega veter v zrak požene in še več takega, ki potem z dežjem vred vdruči na zemljo pade. Nekateri ljudje potem napačno mislijo, da pada n. pr., krvav dež i. dr. Ravno tako je tudi s tistim dežjem, kateri žival na zemljo prinaša, kakor, recimo, žabice i. dr. Te so v suhem vremenu ali v prahu po stezah kakor mrtve spavale, po dežji se pa vnovič oživile, ali pa jih je bil veter odnesel.

Akoravno deževni oblaki navadno nižje plavajo, kakor drugi, so vendar največ v zračji, kjer je večni sneg. Ako tedaj soparji kaplje postanejo, tedàj te brž zmrznejo in so led, kateri se padáje staja, če je v dolnjem zračji dosti toplote; ako pa te manjka, tako pa pada led v kosminastih podobah, katerim pravimo „snežene muhe“, in to je sneg. Deževnica je tedaj največ snežnica.

Ako se pa snežene muhe ne otajajo popolnoma, ampak le v male kepice stečejo, kar je posebno jeseni in vzpomladi navadno, tedàj je to pira ali babje pšeno.

*) Poleg Pavalec-ovega spisa.

Iz tega zdaj tudi vemo, zakaj v nizkih krajih dežuje, ko na visokih gorah užé sneg pada.

Ako sneg pada zeló gost, užé sè samim očesom lahko vidimo, da so samo majhne, največ šesterooglaste zvezdice; ako pa gost pada, se takih podobíc več sprime, in to so tiste velike kosme, katere se vidijo, kakor da bi bile sestavljene iz samih tankih iglic, in zaradi katerih sneg luč raztresa in jo bliščeno beli. Včasi vender ga primešani rastlinski drobci precej rudečega barvajo.

Književstvo in umetnost.

— Kupujte „**Knjižnico za mladino**“, katero je založilo in na svetlo dalo „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani. Uredil Ivan Tomšič. Prvi zvezek. I. „Mladi dnevi“. II. Za poklicem. Kakor hitro se bode vsaj nekoliko spečalo „Prvega zvezka“, pride „drugi zvezek“ na svetlo. Učitelji in učiteljice priporočajte za božična darila tudi to lepo in mladini primerno berilo ter kupujte „Knjižnico za mladino“! Trdo vezano stane 20 kr. (po pošti 5 kr. več), za darila vezana 30 kr., vsa v platno vezana 40 kr. — Dobiva se pri uredništvu „Vrtčevem“ na Mestnem Trgu, h. št. 23.), pri uredništvu „Uč. Tovariša“ (Šent-Jakobski Trg, h. št. 2., pri Virantu, v II. nadstropji na levi strani) in pri knjigovezu Fr. Dežmanu na Sv. Petra cesti, h. št. 6.

— **Zlatomašniku svetemu očetu papežu Leonu XIII.** Besede zložil J. Krč'ek. Vglasbil Anton Foerster. (Op. 46.) V Ljubljani. Tiskal J. R. Milic. Založilo Cec. društvo. 1887.

Tako se imenuje nova cerkvena pesem, ki je postavljena za glas in orglje ali harmonij. Ta lepa himna je prav lahka in pripravna za ljudsko petje (v obsegu d = oktave). Dobiva se v „Kato-liški Bukvarni“ po 10 kr. Priporočamo jo vsem orglavcem, cerkvenim pevcem in pevkam, pa tudi slovenskim šolam in učiteljem.

— **Stritar-ja zbranih spisov** je užé 23. snopič na svetlem.

D o p i s i.

Iz Krškega. Kakor lansko leto, tako se je pri nas tudi letos ustanovila »šolarska kuhinja«, t. j. društvo Krških gospej in gospodov, ki plačujejo na mesec primerne doneske, iz katerih se kuha ubogim šolarjem opoludne tečna hrana. Razen plačujočih društvenikov šteje »šolarska kuhinja« tudi take ude, kateri dajó otrokom hrano na dom. Na ta način se pogostí vsak šolski dan do 40 ubogih otrok. Bog plati vsem blagosrčnim darovateljem, pa tudi gospej, ki se trudijo s kuho in postrežbo!

Iz Črnomlja. Zahvalā. Povodom obvršavanja 25letnice mojega učiteljevanja v Črnomlji, došlo mi je mnogo čestitanj od dragih mi prijateljev, tovarišev in raznih zastopov. Osobito so me presenetili Belokranjski učitelji z dragocenim spominkom, ki mi je toliko prijetnejši, ker sem uverjen, da je to izraz kolegijalne ljubezni. Spominjali so se me tudi: Slavni c. kr. okrajni šolski svét v Črnomlji, slavni krajni šolski svét v Metliki in slavno mestno županstvo v Črnomlji. Za vsa čestitanja, voščila in spominke izrekam s tem svojo naj iskrenejšo zahvalo — obetajoč, da bodem i v bodoče delal po starem géslu: »Vse za vero, dom in cesarja!«

V Črnomlji v 10. dan decembra 1887. l.

Anton Jeršincev,
nadučitelj in
c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Iz Dragatuša. (Zahvala). Slavni odbor »Národne Šole« je blagovolil za mali znesek mnogo raznovrstnega šolskega blagá tukajšnej šoli nakloniti.

Za ta dar se podpisano voditeljstvo slavnemu odboru v svojem in v imenu obdarovane šolske mladine lepo zahvaljuje.

Voditeljstvo trirazredne šole v Dragatušu v 5. dan decembra 1887. l.

J. Bantan.

Z Vinice. (Zahvala). Blagorodni gospod Ivan Stariha, odlikovan z zlatim križcem za zasluge, posestnik in mlinar v Pribancih na Hrvatskem, podaril je iz lastnega nagiba za napravo šolske zastave na Vinici 25 gld. Za ta velikodušni dar se plemenitemu možu podpisana najtopljeje zahvalujeta.

Na Vinici v 6. dan decembra 1887. l.

Jurij König,
predsednik krajn. šol. sveta.

Franc Ks. Trošt,
nadučitelj.

Iz Ljubljane. Poročilo deželnega odbora gledé ustanovitve strokovne šole za lesno obrtnost v Ljubljani. — Slavni deželni zbor! Kakor je razvidno iz letnega poročila deželnega odbora za dōbo od 1. avgusta 1885 do 30. novembra 1886 na strani 126 in 127, obrnil se je deželni odbor do visokega c. kr. naučnega ministerstva s prošnjo, da bi se v Ljubljani ustanovila strokovna šola za lesno obrtnost, ki bi obsegala mizarstvo za stavbinska dela in pohišno opravo, lesno rezljanje, delavnico za poučevanje ob izdelovanji kmetijskega orodja in pa domačo obrtnost za lesene izdelke. S to šolo bila bi združena tudi strokovna šola za pletenje košev in enakih izdelkov in za vrborejo.

Z ozirom na navedeno vlogo do visokega c. kr. ministerstva za uk in bogočastje, naznanilo je c. kr. deželno predsedstvo dopisom 18. marca 1887 št. 710/pr. deželnemu odboru ukaz vzvišenosti gosp. ministra za uk in bogočastje dné 11. marca 1887 št. 22865, v katerem pravi, da bi po uspehu daljnih obravnav ne bil zoper to, da se za Kranjsko in sicer v Ljubljani ustanovi strokovna šola za lesno obrtnost, to je za mizarstvo, za pohišno opravo, rezljanje, strugarstvo in pletenje košev. Nadejaje se ustavnim potom dovoljenja potrebnih sredstev za leto 1888, bilo bi mogoče misliti, da se ustanovi ta zavod še le ravnokar navedenega leta.

Ako bi se za zdaj ravnalo po poprej naznačenih vodilih in bi se upeljal triletni pouk, potrebovalo bi se za to strokovno šolo 7 učnih oseb, namreč 1 vodja in 1 učitelj, ki bi poučevala v risanji in modeliranji in 4 delovodje, namreč po jeden za vsako navedenih štirih tehničnih strok, dalje še pomočni učitelj za ponavljalni pouk, za kupčijsko računstvo itd. Za vse to trebalo bi, da naučna uprava prevzame skupni trošek 5700 gld.

Za prvi nakup in pripravo učnih pripomočkov, orodja, aparatov, obrazcev itd. bi trebalo svote 2400 gld., od katere svote bi najmanj polovico prevzeti morali krajni činitelji, na primer deželni zastop kranjski ali pa kupčijska in obrtna zbornica.

Vsakdanji troški za učne pripomočke, orodje za blago, kar se ga potrebuje pri pouku za delavske in pisarniške potrebsčine utegnili bi znašati na leto 1000 gld. in gotovo bi se zvršitev te zadeve bistveno povspeševala s tem, ako bi tudi to svoto deloma prevzeli činitelji na svoje rame in to tem bolj, ker je brezdvomno, da ustanovitvi nameravane strokovne šole ne dela majhnih težav in zaprek ravno to, ker finančno stanje zahteva kolikor le mogoče štedljivo postopati.

Dalje je gledé prostorov izvolil vzvišenost g. minister omeniti, da bi bila naloga občine, preskrbeti primernih prostorov, namreč šolsko sobo z navadno šolsko opravo (šolske klopi, tablo na steno, prostor za učitelja itd.) jedno svetlo sobo za poučevanje v risanji in jedno za poučevanje v modeliranji, jedno sobo za rezljanje in jeden večji prostor za pletenje košev, jeden velik prostor za mizarje, dalje jedno sobo za vodjo in po jedno sobo za vsakega učitelja in za učne pripomočke, dalje primeren prostor za zalogo blaga in za dovršene izdelke; istotako bi morala občina skrbeti za vzdržavanje prostorov itd. v dobrem stanu, za njihovo snaženje, za osvečavo in kurjavo, za plačo šolskega sluga in konečno tudi za prvo opravo zavoda, namreč šolske klopi, obešala za obleko, umivalnice itd.

C. kr. deželno predsedstvo navaja tudi v navedenem dopisu, da bi bilo jako koristno, če bi kupčijska in obrtna zbornica, deželni odbor itd. skrbeli za ustanove, da bi precej s početkoma strokovne šole bilo zadostno število učencev in da bi tudi mladeničem ubožnih starišev na ta način mogoče bilo obiskati to šolo.

V omenjenem dopisu pozvalo je c. kr. deželno predsedstvo deželni odbor, naj gledé zagotovila denarnih doneskov in potrebnih prostorov gledé njihovega vzdržavanja v dobrem stanu, osvečave in kurjave, gledé plače šolskega sluga in gledé prve oprave zavoda s šolskimi klopimi, obešali za obleko, umivalnicami itd. dogovorno s kupčijsko in obrtno zbornico in z občinskim svetom deželnega stolnega mesta Ljubljane sklene pravnoveljavne sklepe in predloži dotično izjavo. Pri tem je omenilo c. kr. deželno predsedstvo, da bi se tistemu, ki bo pripomogel z doneski, znala pripoznati pravica zastopanim biti po svojem poslanci v odseku za strokovno šolo.

Kar se tiče upeljave vrboreje na Kranjskem, oziralo se bode po besedah navedenega visokega ministerskega ukaza pri določitvi potnega načrta popotnega učitelja Karga za prihodnje leto tudi na to, da pride v Ljubljano in v druge kraje.

Z dopisom 25. septembra 1887 št. 9628 je naznanila c. kr. deželna vlada vsled visokega ministerskega odloka 22. septembra 1887 št. 22865, prijavo vzvišenosti gospoda naučnega ministra, da bi se za slučaj, da bode, kakor on pričakuje, uspeh dotičnih obravnav ugoden, utegnila otvoriti omenjena strokovna šola ne šele začetkom šolskega leta 1888/9, kakor se je prvotno nameravalo, ampak že o Veliki noči leta 1888.

Vsled povabila kupčijske in obrtne zbornice Ljubljanske osnoval se je odbor iz zastopnikov navedene zbornice, občinskega sveta za deželno stolno mesto Ljubljansko in deželnega odbora, kateri se potem, ko sta deželni odbor dopisom 12. septembra t. l. št. 9733 naznanila svoje pritrjenje zbornici, posvetoval v tej zadevi ter se zjedini v sledečih točkah:

1. Za prvo napravo učnih pripomočkov, orodja, aparatov, obrazcev itd., za kar se bode na podlagi ukaza vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje dne 11. marca 1887, št. 22865 potrebovalo 2400 gld., izplača naj se polovica, to je 1200 gld. iz kranjskega deželnega zaklada.

2. Za vsakdanje izdajke za učne pripomočke, orodje, za blago, kar se potrebuje za poučevanje, za šolske in pisarniške potrebščine, ki bodo po navedenem visokem odloku znašali blizu 1000 gld. na leto, donša naj kupčijska in obrtna zbornica v Ljubljani po 200 gld. na leto, ter naj se obrne do kranjske hranilnice, da bi tudi ona prevzela letni donesek 200—300 gld. Ako bi se pa od hranilnice to ne doseglo, prevzame naj kranjski deželni zaklad in mestna občina Ljubljanska po 100 gld.

3. Mestna občina Ljubljanska naj preskrbi prostore, ki so zaznamovani v navedenem, s cenjenim dopisom 18. marca 1887, št. 710/pr. naznanjenem visokem ukazu, potem vzdrževanje prostorov itd. v dobrem stanu, njihovo snaženje, osvečavo in kurjavo, dalje plačo šolskega sluga in konečno nakup prve oprave zavoda s šolskimi klopmi, obešali za obleko, umivalnicami itd. Kupčijska in obrtna zbornica pa naj se obrne do deželnega odbora kranjskega in do kranjske hranilnice, da bi ta dva činitelja v pokritje omenjenih stroškov pripomogla mestni občini z doneski. Ako bi se ničesar ne doseglo, trpeti mora te stroške mestna občina Ljubljanska sama.

4. Za ustanove postavi naj kupčijska in obrtna zbornica za leto 1888. znesek 300 gld. v proračun; prosi naj tudi deželni odbor kranjski, da bi za ustanove dovolil znesek 600 gld. iz deželnega zaklada. Zarad dovoljenja kake svote za ustanove obrne naj se kupčijska in obrtna zbornica tudi do kranjske hranilnice v Ljubljani.

Zaradi tega, ker je navedena strokovna šola določena za Kranjsko, imel je deželni odbor pri posvetovanji vprašanja gledé zagotovila denarnih doneskov pred očmi pogoj, da dobrot te šole ne bodo uživali jedino le učenci iz deželnega stolnega mesta in njegove bližnje okolice, ampak tudi iz drugih krajev kranjske dežele. To se bode dalo toliko lažje doseči, ker se bodo za učence ubožnih starišev ustanovile stipendije. Za take ustanove pa menda ne bodeta samo slavni deželni zbor in kupčijska in obrtna zbornica dovolila doneskov, temveč pričakovati je, da je kranjska hranilnica v Ljubljani, — katera je po naznanilu kupčijske in obrtne zbornice tej objavila, da pripozna uspešnost obstanka strokovne šole za lesno obrtnijo v Ljubljani — tudi pripravljena, staviti glavnemu zboru primerne nasvete v povspeševanje tega podjetja, kakor hitro se jej bode naznanilo, v koliko so se zavezali, da naložena jim bremena prevzemo dežela, mestna občina Ljubljanska in kupčijska in obrtna zbornica, katere činitelje zaznamovalo je visoko c. kr. naučno ministerstvo, da so dolžni skladati k stroškom ustanovitve in vzdrževanja obrtne šole.

Iz omenjenega uzroka je bil deželni odbor mnenja, da bi se za lesno obrtno šolo, ki je ustanoviti za vso deželo, ne dajali doneski iz deželnega zaklada le za prvi nakup učnih pripomočkov itd., ampak tudi za vsakdanje izdajke, za opravo, plačevanje najemščine, za uzdrževanje, kurjavo in osvečavo prostorov in da bi se ustanovile stipendije za učence na zavodu.

Vsled tega je predložil deželni odbor v posebni izjavi z vlogo 28. oktobra 1887, št. 6784, sledeče sklepe pótom slavnega ces. kr. deželnega predsedstva, vzvišenosti gospodu ministru za uk in bogočastje:

1. Deželni odbor kranjski se zaveže, za prvo napravo učnih pripomočkov, orodja, aparatov, obrazcev itd. za obrtno šolo, za lesno obrtnijo, ki je ustanoviti v Ljubljani, to je za mizarstvo, za hišno opravo, za rezljanje, strugarstvo in za pletenje košev in enakih izdelkov, za kar je po ukazu vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje dne 11. marca 1887, št. 22865, treba potrošiti 2400 gld., iz kranjskega deželnega zaklada dati na razpolaganje vis. naučni upravi polovico, to je 1200 gld. (Tisoč dve sto goldinarjev.)

2. Za slučaj, da bi kranjska hranilnica v Ljubljani za vsakdanje izdajke za učne pripomočke, orodje, blago, kar se ga potrebuje za poučevanje in za šolske in pisarniške potrebščine, kar bi po navedenem visokem ministerskem ukazu utegnulo znašati po 1000 gld. na leto, ne dovolila

letnega doneska 200 gld., zaveže se deželni odbor pod tem pogojem, da slavni deželni zbor to odobri, izplačati vsako leto donesek 100 gld. (sto goldinarjev) iz deželnega zaklada.

3. Mestni občini Ljubljanski se iz deželnega zaklada s pridržkom pritrjenja slavnega deželnega zbora dovoli v pokritje troškov za prvo opravilo, ki bi utegnili znašati 1800 gld., jedna tretjina, vendar pa k večjemu le znesek 600 gold. (šest sto goldinarjev), ki se ne sme prekoračiti, in pod tem pogojem, da deželni zaklad kranjski ostane solastnik hišne oprave.

4. Mestni občini Ljubljanski dovoli se za poplačanje najemščine za prostore, za njihovo vzdrževanje v dobrem stanu, za snaženje, osvečavo in kurjavo, potem za troške šolskega sluge jedna tretjina, vendar pa ne več kot 600 gld. (šest sto goldinarjev) vsako leto iz deželnega zaklada, ako temu pritrji slavni deželni zbor.

5. Za ustanove postavljen se bode znesek 500 gld. (pet sto goldinarjev) v proračun deželnega zaklada za leto 1888.

Gledé v ukazu vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje z dné 11. marca 1887 omenjene upeljave vrboreje na Kranjskem navaja deželni odbor, da si je c. kr. popotni učitelj Karg z Dunaja meseca avgusta t. l. s podpisanim poročevalcem ogledal domačo obrtno pletenje košev v Beričevem in pa vrbove nasade v Beričevem, v Dolu in Dovskem. Dalje si je ogledal tudi nekaj vrbovih nasadov v Radovljiškem sodnem okraju in v Kočevji, ter je v tej zadevi predložil svoje poročilo visokemu naučnemu ministerstvu. Ker ima dežela kranjska brezdvomno izprvo zemljo za vrboreje, trditi se sme zanesljivo, da more poročilo c. kr. popotnega učitelja za prvzdigo vrboreje le ugodno biti in da bode visoko naučno ministerstvo brž ko ne tekom prihodnjega leta gledé upeljave umne vrboreje izdalo primerne naredbe.

Deželni odbor pristavlja še to, da sta občinski svet za deželno stolno mesto Ljubljano, kakor tudi kupčijska in obrtna zbornica vsprejela in potrdila navedene od omenjenega odbora nazonane in priporočane nasvete in da se je kupčijska in obrtna zbornica priobčevaje sklepe občinskega sveta, kupčijske in obrtne zbornice in deželnega odbora, obrnila do vodstva kranjske hranilnice za povspeševanje ustanovitve in uzdržavanja strokovne šole za lesno obrtnijo ter stavi sledeče nasvete:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Visokemu c. kr. ministerstvu za uk in bogočastje izreka se za dozdanje gledé ustanovitve strokovne šole za lesno obrtnost v Ljubljani izdane naredbe najtoplejša zahvala.

2. Navedeni od deželnega odbora gledé doneskov za strokovno šolo za lesno obrtnost, ki je ustanoviti v Ljubljani, to je za mizarstvo, za pahišno opravilo, rezljanje in strugarstvo in za pletenje košev in enakih izdelkov storjeni, pōtom c. kr. deželnega predsedstva vzvišenosti gosp. ministru za uk in bogočastje predloženi sklepi vzmō se na odobrillno znanje.

— V deželnem zboru Kranjskem (v 30. dan novembra t. l.) se je pri določi podpor za šolske zgradbe vzprejela tudi sledeča resolucija: C. kr. deželna vlada naj ukaže okrajnim šolskim svetom, da se pri sestavi načrtov za šolske stavbe ozirajo na zmožnost občin ter jim ne nakladajo stavbenih troškov, ki niso v nikaki razmeri z velikostjo šolskih občin in njim naložene davčne svote.

— Obrtnijskim nadaljevalnim šolam so se v soglasji s c. kr. deželnim šolskim svetom iz ces. Fran-Josipove ustanove za obrtnijske šole (600 gld. na leto) za 1887. l. te-le podpore razdelile: obrtnijskim nadaljevalnim šolam in sicer v Ljubljani 380 gld., v Novem Mestu 80 gld., v Kočevji 35 gld., v Trziču 35 gld., v Kranji 35 gld. in v Kameniku 35 gld.

— Iz mestnega zbora v 6. dan t. m. Odbornik profesor gosp. Toma Zupan je poročal o podelitvi meščanstva šolskemu voditelju g. Leopoldu Belarju in mestnemu učitelju g. Fr. Raktelju. Poročevalec je naglašal zasluge, katere sta si stekla ta dva užé 25 let izvrstno delujoča ljudska učitelja in nasvétuje, naj njima mestni zbor v priznanje njihovih zaslug brezplačno podeli meščanstvo mesta Ljubljanskega.

Predlog se brez razgovora z dobroklici odobri.

— *Prisrčno se zahvaljujem vsem velečastitim in blagim gospodom, ki ste se me konec preteklega meseca prijazno spominjali.* Urednik „Uč. Tov.“

— Popravek. V »Učiteljskem Tovarišu« s 15. novembra t. l. oménja se v poročilu o učit. konferenciji Ljubljanske okolice, da račun okrajne učit. knjižnice ni bil potrjen. »Potrditi ne« ali »podpisati ne hoteti«, je razložek. Račun je bil odobren, le podpisati ga nista hotela pregledovalca računa, kajti, na dvakratno vprašanje g. nadzornika, je li račun prav, odgovorila sta: »Da — prav, a podpisava ga ne.« —

Navedla sta zato par malo vrednih vzrokov. Knjižnica in računi so pa popolnoma v redu, kar je glavna stvar. Račun je bil že prej, pri seji knjižničnega odbora potrjen in podpisan, čemu potem še drugih podpisov?

Vse to se je menda zato godilo, kakor se je po konferenci govorilo, ker je knjižnica nekaterim preveč od rok in bi jo raje imeli na bolj pripravnem kraju. *Adamič.*

Razpisi učiteljskih služeb.

Tretja učiteljska služba na trirazredni ljudski šoli v Višnji Gori s 400 gld. letne plače se bode za trdno, oziroma začasno umestila. Prosilci za-njo naj svoje prošnje postavnim potom do 20. decembra 1887. l. vlagajo pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji v 5. dan decembra 1887. l.

Št. 780

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Selu (pri Šumbregu) se bode stalno umestila učiteljska služba s 400 gld. letne plače, sè stanovanjem in s 30 gld. opravilne doklade. Prosilci za-njo naj svoje prošnje postavnim potom do 25. dné decembra t. l. vlagajo pri tukajšnjem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem v 5. dan decembra 1887. l.

Št. 1352.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli na Slapu se bode za trdno umestila služba učitelja - voditelja s 450 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem. Prosilci za to službo naj svoje prošnje postavnim potom vlagajo do 10. dné januarija 1888. l. pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini v 8. dan decembra 1887. l.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gospdč. Franciška Jankovič, učiteljica v Semiču, gre v Zagorje (v Litijskem okraji). — Gospdč. Ernestina Clarici, učiteljica v Višnji Gori, gre v Mirno Peč. — G. Fran Högl, učitelj v Gotenci, je za trdno postavljen. — Gspdč. Katarina Drol, učiteljica v Šent-Petru (pri Novem Mestu), gre v Grad pri Bléském jezeru. — Gspdč. Leopoldina Rozman, učiteljica na Dobrovi (pri Ljubljani), gre v Kropo (na Gorenjsko). — G. Ferdinand Štrel, učitelj v Žalini, je šel v pokoj in dobil odpravnino. — Franjo Punčuh, učitelj v Košani, je dobil službo supletoričnega učitelja na II. mestni ljudski šoli v Ljubljani.

J. R. Miliceva tiskarna priporoča sledeče knjige za mladino in šolske knjižnice:

Marija naša pomočnica. Povest za mlade in odraščene ljudi. — Vezano 24 kr.

Zlati orehi, slovenski mladosti v spomin. Spis. I. Tomšič. Vezano 36 kr.

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli. Spis. J. Leban, (Gradimir), ljudski učitelj. Cena brošuri 30 kr., po pošti 5 kr. več.

Oče naš. Povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

Darek priđni mladosti podelil A. Praprotnik. Z nekaterimi podobami. I., II. in III. zv. Posamezni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gld.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal A. Praprotnik. Pomnožene 15 kr.

Pesmaričica po številkah za nežno mladino. Sestavil A. Foerster. — Druga natisa. Cena 15 kr.

Šolske Drobtnice v 25letni spomin smrti A. M. Slomšek - a. Spisal F. Jamšek. Cena brošuranemu iztisu 1 gld., trdo v platno vezan 1 gld. 20 kr., po pošti 10 kr. več.

Zaloga obrazcev za cerkev, šolo, urade in privatne potrebe.

Današnjemu listu je pridejano kazalo, naslov in zavitek.

Odgovorni urednik **Andrej Praprotnik.**

Tiskar in založnik **J. R. Milic.**